

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni
Tromssan ja Finmarkun maaherra

Vår dato:

26.06.2019

Deres dato:

Vår ref:

2019/1172

2019/4238

Deres ref:

Troms fylkeskommune
Postboks 3374
9276 TROMSØ

Finnmark fylkeskommune
Postboks 701
9815 VADSØ

Saksbehandler, innvalgstelefon

Per Olav Aslaksen, 77642201

Eirik Frøiland, 78950311

Cathrine Amundsen, 77642031

Lill-Hege Nergård, 77642127

Høringsuttalelse til planprogram og hovedutfordringer for Finnmark og Troms vannregioner

1 Generelt

I vår høringsuttalelse legger Fylkesmannen til grunn at vannregion Troms og Finnmark vannregion vil bli slått sammen fra 1.1.2020 som en følge av regionreformen. Dette i samsvar med brev fra Klima- og miljødepartementet til vannregionmyndighetene datert 23. oktober 2019.

På bakgrunn av dette har vi lest høringsdokumentene i sammenheng, og avgir en likelydende høringsuttalelse til begge vannregionmyndigheter. Vi har likevel kommentert de enkelte høringsdokumentene særskilt, der det har vært behov for det.

Høringen skal danne grunnlag for planarbeid og utfordringer i en ny vannregion. Vi håper en samordnet høringsuttalelse kan bidra til å belyse utfordringer fram mot en felles plan.

Høringsuttalelsen er strukturert slik:

1. [Generelt](#)
2. [Om planprogram – felles merknader for begge vannregioner](#)
3. [Om hovedutfordringer generelt – felles merknader for begge vannregioner](#)
 - 3.1. [Felles kommentarer til kapittel 4 for begge vannregioner](#)
 - 3.2. [Felles kommentarer til kapittel 5 for begge vannregioner](#)
 - 3.3. [Felles kommentarer til kapittel 6 for begge vannregioner](#)
4. [Om hovedutfordringer i vannregion Troms](#)
 - 4.1. [Kommentarer til kapittel 3.5 i vannregion Troms](#)
 - 4.2. [Kommentarer til kapittel 4.1 i vannregion Troms](#)
 - 4.3. [Kommentarer til kapittel 4.4 i vannregion Troms](#)
 - 4.4. [Kommentarer til kapittel 5 i vannregion Troms](#)
5. [Om hovedutfordringer i Finnmark vannregion](#)
 - 5.1. [Kommentarer til kapittel 4.1 i Finnmark vannregion](#)
 - 5.2. [Kommentarer til kapittel 5 i Finnmark vannregion](#)

2 Om planprogram

Selv om det høres på to ulike planprogram, gjelder begge disse en felles prosess fra 1.1.2020. All aktivitet fra 1.1.2020 må derfor fremstilles likt i begge programmene. I så måte er planprogrammene for Troms og Finnmark i store trekk identiske, men med unntak at planlagt periode for høring av regional plan med tiltaksprogram.

Fylkesmannen registrerer at vannregionmyndigheten i Finnmark og vannregionmyndigheten i Troms beskriver ulik periode for høring av forslag regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram. Dette fremgår både av høringsdokument til planprogram og høringsdokument til hovedutfordringer i vannregionene. Vannregion Troms angir 6 måneder høring, mens Finnmark vannregion angir høringsperiode på 3 måneder. Sammenslåingen av vannregionene fra 1.1.2020 innebærer at det må utarbeides *en* regional plan med tilhørende tiltaksprogram for ny vannregion i Troms og Finnmark. Lengde på høringsperioden må derfor samordnes i de to planprogrammene.

Kapittel 5.2 i hovedutfordringer for begge vannregionene sier at oppdatering av miljømål og unntak er en prioritert oppgave fram mot reviderte planer. Fylkesmannen er enig i dette, og mener at det er viktig at planprogrammet beskriver hvordan arbeidet med oppdatering av miljømål skal legges opp. Planprogrammets kapittel 9.2 beskriver når i prosessen det skal være mulig å gi innspill til vannregion- og vannområdeutvalg. Det samme gjør tabell 2 på side 21 i planprogram for Troms og tabell 4 på side 19 i planprogram for Finnmark. For å sikre en god prosess med oppdatering av miljømål mener vi at det er viktig at det ikke bare gis en åpen mulighet for å levere innspill, men at det også legges opp til gode prosesser i vannregion- og vannområdeutvalg, gjerne med forberedte saksfremlegg. Spesielt mener vi at det er viktig at prosessen sikrer at det legges fram begrunnelser og faglige vurderinger for forslag som innebærer strengere miljømål, mindre strenge miljømål eller unntak fra miljømål.

Fylkesmannen mener også at det er viktig at klimatilpasning integreres i alle forhold som skal vurderes og omtales i den regionale vannforvaltningsplanen, dette gjelder også i konsekvensutredningen som skal utarbeides til planen.

Fylkesmannen registrerer at Vannregionmyndigheten i Finnmark har med et delkapittel om plastforurensning. Ved sammenslåing av vannregionene bør dette tema samordnes inn i den felles regionale planen. I Kapittel 9.6 Plastforurensning foreslår vi at det legges inn to setninger etter den første setningen som formuleres slik

«Utfordringene i Troms og Finnmark er ulik de utfordringene registrert i for eksempel Oslofjorden. Det må sikres at utfordringene i de nordligste fylkene blir tatt med som tema når tema plastforurensning skal inkluderes.»

3 Om hovedutfordringer i vannregionene generelt

Vårt generelle inntrykk av *Hovedutfordringer for Finnmark vannregion og Hovedutfordringer i Vannregion Troms* er at høringsdokumentet fra Troms mangler utdyping på en del punkter der dokumentet fra Finnmark bedre beskriver problemstillinger og utfordringer.

Fylkesmannen har merknader til kapittel 3, 4 og 5 i vannregion Troms og til kapittel 4 og 5 i Finnmark vannregion. Nedenfor følger først generelle kommentarer som gjelder høringsdokumentene i begge

vannregionene, og etter det har vi kommentert høringsdokumentene fra Troms og Finnmark hver for seg.

3.1 Felles kommentarer til kapittel 4 – Påvirkninger i vannregionene

Fylkesmannen mener generelt at *kapittel 4.1 – Hva påvirker vannforekomstene i vannregionen vår*, i tillegg til oversikt over påvirkningsgrupper, bør gi en overordnet faglig beskrivelse av de viktigste påvirkningstypene, samt påvirkningsgrad, effekt og omfang av disse. Beskrivelser må baseres på faktisk kunnskapsgrunnlag i Vann-Nett. Om kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt kan dette også oppgis. Sitat av innspill vannregionmyndigheten mottok i forbindelse med utforming av høringsdokumentet mener vi ikke hører hjemme i endelige dokument om hovedutfordringer i vannregionene. Vi mener også at det er viktig å være bevisst på at kapittel 4.1 kun skal omtale registrerte påvirkninger i dag. Fremtidige påvirkninger kan drøftes i *kapittel 4.3 – Samfunnsutvikling, planlagt aktivitet og virksomhet*.

Fylkesmannen er oppmerksom på at data presentert i høringsdokumentene var tatt ut før påvirkninger av fiskeri og akvakultur i vassdrag var lagt inn i Vann-Nett. Dette gjør at antall påvirkninger fra fiskeri og akvakultur har økt i begge vannregioner. For andre påvirkningsgrupper kan det også være gjort mindre endringer, men omfanget av dette er begrenset. Før ferdigstilling av dokumentet må figurer og oversikter over påvirkninger derfor oppdateres med nyeste data.

3.1.1 Felles kommentarer til kapittel 4.3 Klimaendringer

Det er fint at klimaprofilene er lagt til grunn for arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene. Som en del av et nasjonalt pilotprosjekt på klimatilpasning, har Fylkesmannen i Troms og Finnmark i samarbeid med Miljødirektoratet og to andre Fylkesmannsembeter arbeidet med å se på hvilke konsekvenser klimaendringene vil kunne få for vannforvaltning. En rekke av disse utfordringene er det allerede pekt på i utfordringsdokumentet, men vi anbefaler at det også ses nærmere på følgende effekter av klimaendringene i arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene:

- Klimatilpasning er gjennomgående og vil på en eller annen måte påvirke de fleste sektorer og temaer. Det er derfor viktig at klimaendringer og klimatilpasning vurderes med tanke på påvirkning og konsekvenser i forhold til ulike temaer, herunder *drikkevann og badevann* og *forurensning*.
- Økte temperaturer og økt vanntemperatur vil kunne føre til økt fordampning og fare for inntørking/lav vannstand i små vassdrag. Dette vil reguleres etter årstidene som endres (tidligere vår, senere vinter). Vannmiljøet påvirkes i form av en forlenget vekstperiode, økt vekst av begroingsalger, raskere gjengroing av innsjøer, og økt risiko for oppblomstring av potensielt toksinproduserende blågrønnalger, som også flytter utbredelsen lenger mot nord. Dette vil også kunne påvirke drikkevannskvalitet/vannhusholdningen og rekreasjonsmuligheter negativt. Tiltak her er blant annet å redusere avrenning og redusere solinnstråling (varme) gjennom bredere kantsoner, som allerede nevnt i utfordringsdokumentet.
- Hyppigere isgang om vinteren vil kunne føre til oversvømmelse langs vassdrag om vinteren. Økte temperaturer vil også kunne føre til kortere perioder med isdekke. Dette vil kunne få konsekvenser som;
 - skader på kantvegetasjon på grunn av isgang
 - mindre isdekke om vinteren gir høyere energibruk, stress og dødelighet av laksefisk
 - kortere periode med isdekking gir økt sirkulasjonsperiode i innsjøer. Dette motvirker effektene av økt stratifisering på grunn av temperaturøkning

- Økt fare for jord-, flom- og sørpeskred og kvikkleireskred på grunn av økte nedbørmengder og økte temperaturer
- Klimaendringer og effekter på marine økosystemer:
Det blir viktig å se klimaendringene i sammenheng med andre påvirkningsfaktorer for vannmiljøet (samlet belastning). Enkelte klimakonsekvenser kan en ikke gjøre noe med, men da er det viktig å redusere andre belastninger på naturen for å gjøre den så robust som mulig for å klare å tilpasse seg et klima i endring. Det blir derfor viktig i regional plan å sette miljømål knyttet til kystvannsforekomster og innarbeide tiltak for fysiske inngrep.

Havnivåstigning og stormflo vil kunne føre til at våtmarker/fjæresoner reduseres i areal, dersom naturtypen ikke får mulighet til å trekke innover i landet. Viktige habitater for bl.a. vadefugler kan gå tapt, ålegrasenger kan bli negativt påvirket og brakkvannssjøer kan få økt salinitet. Et viktig tiltak her er å verne om utvidelsesmuligheter for naturtyper i fjæresonen slik at de kan reetablere seg i bakkant.

- Økte nedbørmengder og økt fare for avrenning/forurensning fra landbruket. Mye av de eksisterende hydrotekniske tiltakene i landbruket i dag er ikke robuste nok til å tåle endringer i nedbørmengder. Det vil derfor være viktig for landbruket å ha fokus både på oppgradering av det hydrotekniske anlegget og å tenke mer i banen av naturbaserte løsninger som buffer mot klimaendringene. Dette med å gjenåpne lukkede bekker i stedet for å legge rør under bakken er ett slikt tiltak.

3.2 Felles kommentarer til kapittel 5 – Miljømål og unntak i vannregionene

Fylkesmannen viser til tabellen i kapittel 5.1 i høringsdokument fra Finnmark, med oversikt over miljømål for sterkt modifiserte vannforekomster. I høringsdokument fra Troms er det ikke presentert tilsvarende oversikt. SMVF-status for vannforekomster gir i seg selv unntak fra de generelle miljømålene (godt økologisk potensiale i stedet for god økologisk tilstand). Men i tillegg har 28 % av SMVFene i Finnmark vannregion og 36 % av SMVFene i vannregion Troms fått enda mindre strenge miljømål, fra godt- til moderat- eller dårlig økologisk potensiale. En del av dette er etter vår vurdering utvilsomt riktig, gitt de nasjonale føringene som skal balansere miljøvennlig kraftproduksjon mot forbedring av økologisk tilstand. Der det ikke finnes tilstrekkelig vannføring for å oppnå minstekravet for GØP, så må miljømålet reduseres ytterligere. For flere SMVFER i Finnmark og Troms mener vi likevel at det er for tidlig å konkludere med hva som er status og hva som eventuelt kan oppnås av forbedring (med tiltak som ikke medfører krafttap). Både Fylkesmannen og Miljødirektoratet har gitt flere pålegg til regulanter om kunnskapsinnhenting, og det vil sannsynligvis bli flere slike pålegg de neste årene. Kunnskapen som kommer frem om effektene av reguleringene, vil i neste omgang danne grunnlag for å vurdere behov og muligheter for å gjøre tiltak. Det kan ikke utelukkes at miljømålene må revurderes i lys av dette, både konkretiseringer innenfor GØP-begrepet, og eventuelt heving av ambisjonene for de vannforekomstene som i dag har MØP som miljømål.

3.3 Felles kommentarer til kapittel 6 – Tiltak for å nå miljømålene i vannregionen

Vi har her kun gitt kommentarer til tiltak mot effekter av klimaendringer.

I planen skal det også vurderes tiltak. I tillegg til å vurdere om tiltakene er robuste nok og tar høyde for framtidige klimaendringer, er det viktig å ha fokus på tiltak som kan bidra til å redusere konsekvensene som de ulike klimaendringer kan få for vannmiljøet. Det er viktig at tiltakene i størst

mulig grad formes slik at de bidrar til et mer robust naturmiljø, som klarer å tilpasse seg klimaendringene på sine egne premisser.

Avbøtende klimatilpasningstiltak som er nødvendige for å nå ulike miljømål knyttet til vannforekomster bør innarbeides i regionalt tiltaksprogram.

4 Om hovedutfordringer i vannregion Troms

4.1 Kommentarer til kapittel 3.5 i vannregion Troms

I kapittel 3.5 ønsker Fylkesmannen at det føyes til en ny fjerde setning etter tredje setning i kapitlet. Tredje setning i kapitlet lyder *De foreløpige resultatene tyder på at noen grunnvannsforekomster i de aller mest intensive jordbruksområdene kan ha for høye verdier for nitrat og plantevernmidler*. Fylkesmannen ønsker at denne følges opp av en ny fjerde setning med ordlyd: *«Ingen av disse ligger i Troms.»*

4.2 Kommentarer til kapittel 4.1 i vannregion Troms

Fylkesmannen mener at dette kapitlet bør inneholde en omtale av hver av de viktigste påvirkningsgruppene i figur 4. Etter behov kan det også gis en underliggende omtale av viktige påvirkningstyper innen hver påvirkningsgruppe.

Etter det vi kan se er tabell 1 i dette kapittel ikke utformet etter malen som ligger under *Sammen for vannet* i Vann-Nett. Tabellen presentert i høringsdokumentet angir heller ikke riktig omfang av de ulike påvirkningene, slik de i dag foreligger. Før ferdigstilling av dokumentet må tabellen utformes etter malen, og oppdateres med nyeste data.

Fylkesmannen har videre merknader til tekst i høringsdokument, og konkrete forslag til endringer i omtale av påvirkningsgrupper og underliggende påvirkningstyper i Troms.

4.2.1 Vannkraft - Troms

I avsnitt om påvirkning av vannkraft er det sagt en del om revisjon av eldre vannkraftkonsesjoner, og adgang til å kreve revisjon. Fylkesmannen mener at den del av teksten som gjelder revisjon og revisjonsadgang ikke hører hjemme i avsnitt som skal beskrive påvirkning av vannkraft. Vi foreslår derfor at tekst som gjelder revisjon tas ut fra avsnitt om påvirkning av vannkraft. Teksten kan enten utgå fra utfordringsdokumentet eller flyttes til annet mer hensiktsmessig sted.

Fylkesmannen foreslår at avsnitt om påvirkning fra vannkraft erstattes med ny tekst som formuleres slik:

«Små- og store vassdragsreguleringer påvirker tilstanden i og rundt vassdragene ved endring av fysiske og kjemiske forhold. Plante- og dyreliv blir påvirket av endringer i vannføring og regulering av vannstand, endringer i vanntemperatur, erosjon i strandsone og endret sediment-transport. Vassdragsreguleringer kan også skape kunstige vandringshinder for fisk, og overføringer åpner nye spredningsmuligheter for arter mellom vassdrag.»

I Troms er flere av de større vassdragene og en del mindre påvirket av eldre vannkraftreguleringer. De eldre utbyggingene er i all overvekt tradisjonelle magasinkraftverk med dammer og overføringer, som påvirker både innsjøer og elvestrekninger. Nyere småkraftverk er i hovedsak rene elvekraftverk som påvirker kortere elvestrekninger.

Registrert påvirkningsgrad er stor eller middels i en overvekt av vannforekomstene berørt av vannkraftutbygging. Stor påvirkning finner vi som hovedregel i innsjøer med stor reguleringshøyde, og på elvestrekninger med sterkt endret vannføringsregime. Liten påvirkningsgrad er generelt registrert på elvestrekninger med mindre endringer av vannføring, og i innsjøer med liten reguleringshøyde. Liten påvirkningsgrad er også registrert på elvestrekninger påvirket av nyere småkraftverk, der det er pålagt minstevannføring. Kunnskap om faktisk virkning av småkraftverk er imidlertid mangelfull.»

4.2.2 Fiskeri og akvakultur - Troms

I høringsdokumentet er det to avsnitt - Oppdrettsfisk og Kvalitetsnorm for villaks – som begge gjelder påvirkningsgruppe fiskeri og akvakultur.

Avsnittet om oppdrettsfisk beskriver en dissens mellom vannområdeutvalgene i Nord-Troms og Fiskeridirektoratet, og følges opp med sitat av innspill levert av Fiskeridirektoratet etter møte i vannregionutvalget (VRU) i januar 2019. Selv om dissensen som oppsto i VRU kan ha utgangspunkt i registrerte påvirkninger, har vannområdeutvalgene i Nord-Troms omtalt disse i kapittel 4.4 i sine respektive utfordringsdokument. Kapittel 4.4 gjelder samfunnsutvikling, framtidig aktivitet og eventuell framtidig påvirkning. Fylkesmannen mener derfor at denne dissensen må håndteres av Vannregionmyndigheten, og at Vannregionmyndigheten må vurdere hvorvidt problemstillingen kan høre hjemme i kapittel 4.4. Kapittel 4.4 er etter vårt syn mer egnet for drøfting av framtidig utvikling, og mulige utfordringer ved framtidig utvikling. Vi mener at kapittel 4.1 skal forbeholdes omtale av faktagrunnlaget som ligger i Vann-Nett i dag.

Avsnittet om kvalitetsnorm for villaks er levert av Fylkesmannen tidligere, men må oppdateres på grunn av endringer i Vann-Nett etter at høringsdokument var ferdigstilt. Det som gjelder kvalitetsnorm for villaks kan utgå som eget avsnitt, forkortes og tas inn i et felles avsnitt for fiskeri- og akvakultur.

Fylkesmannen mener at dokumentet Hovedutfordringer i vannregion Troms vil tjene på en mer faktabasert fremstilling av påvirkninger og påvirkningsgrad fra fiskeri- og akvakultur på grunnlag av det som er registrert i Vann-Nett.

Fylkesmannen foreslår at avsnittene om kvalitetsnorm for villaks og oppdrettsfisk erstattes med nytt avsnitt om påvirkning fra fiskeri og akvakultur. Fylkesmannen har følgende innspill til avsnitt om fiskeri og akvakultur:

«Påvirkningsgruppen fiskeri og akvakultur omfatter både påvirkning fra akvakulturanlegg i sjø og smoltanlegg, og også påvirkning fra aktivitet i forbindelse med fiske. Videre hører også påvirkning av lakselus og forekomst av rømt laks i elvene til denne påvirkningsgruppen. Påvirkningsgrad fastsettes på grunnlag av overvåking av samme kvalitetselement og parameter som benyttes for klassifisering av miljøtilstand i Vann-Nett.»

Det er ikke registrert påvirkninger av fiske i kystvann i Troms.

Det største antall registrerte påvirkninger er av typen Diffus avrenning og utslipp fra fiskeoppdrett. Foreliggende overvåkingsdata fra etablerte oppdrettsanlegg viser at påvirkningsgrad fra akvakulturanlegg i sjø i de aller fleste vannforekomster er liten.

Punktutslipp fra akvakultur er registrert i vannforekomster med avløp fra smoltanlegg. Påvirkningen består i utslipp av organisk materiale og næringsstoff. Påvirkningsgrad for de fleste punktutslippene er

vurdert å være liten, i tilfeller der overvåkingsdata ikke dokumenterer noe annet. Overvåkingsdata finnes kun for et fåtall vannforekomster med påvirkning fra smoltanlegg.

I Vann-Nett er det også registrert påvirkning fra Vannuttak til smoltproduksjon under påvirkningsgruppe fiskeri og akvakultur. I flere mindre vassdrag i Troms foreligger konsesjoner for vannuttak til smoltanlegg. I tilfeller der vannuttak betinger regulering av vassdrag er påvirkning sammenlignbar med påvirkning fra vannkraft. Registrert påvirkningsgrad avhenger av størrelse på vannuttak og reguleringshøyde, og om det er pålagt minstevannføring eller ikke.»

Påvirkning fra lakselus er registrert i 104 vannforekomster i Troms. Påvirkningsgrad er liten i alle. Påvirkning av rømt fisk er registrert i 68 vannforekomster i Troms. Påvirkningsgrad er liten i 24 vannforekomster, og middels i 44 vannforekomster.

Tilstand for villaks er vurdert i 104 vannforekomster i Troms. I 82 av disse vannforekomstene (28 vassdrag) er tilstand for villaks moderat eller dårligere. I 8 av de 28 vassdragene skyldes dette dokumentert dårlig eller svært dårlig genetisk integritet (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning). Dersom miljøtilstand er forverret (moderat eller dårligere), forutsetter karakteriseringsystemet i Vann-Nett at det også skal være registrert påvirkning av stor grad som årsak. For genetisk integritet ville dette være påvirkning av rømt fisk. I dag er det ikke registrert stor grad av påvirkning av rømt fisk i vassdrag med dårlig genetisk integritet. Dette er en logisk brist i Vann-Nett.

Påvirkning av lakselus er kun vurdert for atlantisk laks. Påvirkning av lakselus på sjørret og sjørøye er ikke vurdert. Kunnskap om lakselus tilsier at påvirkning på sjørret og sjørøye kan være betydelig. Dette kan gi grunnlag for å fokusere på flere arter enn atlantisk laks i påvirkningsanalysen for lakselus.»

4.2.3 Urban utvikling - Troms

Påvirkning fra urban utvikling er ikke omtalt i høringsdokumentet. Fylkesmannen foreslår at følgende beskrivelse av påvirkning fra urban utvikling tas inn i hovedutfordringer i vannregion Troms:

«Innen påvirkningsgruppen urban utvikling er det i Troms registrert diffus avrenning fra byer og tettsteder, punktutslipp fra søppelfyllinger og fysiske inngrep som bekkelukking og utfylling. Effekt av urban utvikling er organisk forurensing, næringsforurensing, kjemisk forurensing og endret habitat.

Det er registrert påvirkning fra urban utvikling både nær de større tettbebyggelsene og i vannforekomster i mer gravgrendte strøk. Påvirkningsgrad er liten eller middels for størstedelen av registrerte påvirkninger av urban utvikling. Stor grad av påvirkning er registrert i fire vannforekomster i Tromsø og en vannforekomst i Bardu.

Det er en viss usikkerhet både til påvirkninger registrert som urban utvikling, og påvirkningsgrad av disse. Det er derfor behov for en gjennomgang av påvirkning av urban utvikling, og hvorvidt alle påvirkningene hører inn under denne gruppen eller om enkelte hører inn under annen påvirkningstype eller påvirkningsgruppe.»

4.2.4 Jordbruk - Troms

Fylkesmannen foreslår at overskriften endres fra landbruk til jordbruk, for å samsvare med påvirkningsgruppe i figur 4. Vi foreslår også at teksten i høringsdokumentet skrives om, med noen tilføyelser og presiseringer. Vi foreslår ny ordlyd slik:

«For Troms er avrenning av fra beite og eng og husdyrgjødsel, påvirkningstyper som oftest blir nevnt i tilknytning til forurensning fra jordbruket. Utover dette kan kanalisering bidra til endring av bunnfauna og de morfologiske forholdene i bekker og elver. Registrerte påvirkninger fra jordbruk i Vann-Nett er avrenning fra landbruksarealer, gjødsellager og silosaft, samt bekkelukkinger og kanalisering for jordbruksformål. Alle bekkelukkinger som er registrert for jordbruksformål i Vann-Nett er imidlertid feilregistreringer. Det er ikke registrert bekkelukkinger som reelt er gjort for jordbruksformål. Kanalisering er også registrert i begrenset omfang. Vi sitter derfor igjen med avrenning som den omfattende kilden til påvirkning fra jordbruk. For høye verdier av nitrogen og fosfor sees gjerne som et resultat der jordbruket er registrert med stor eller middels grad av påvirkning fra avrenning i vårt fylke. Gjødsling med fosfor er generelt redusert i norsk landbruk, men kan ytterligere reduseres, også i Troms. Næringsoverskudd og uønsket gjødsling av innsjøer og bekker, kan føre til økt algevekst og gjengroing, som igjen fører til reduksjon av oksygeninnholdet i vassdragene våre.

Ulike typer avrenning fra jordbruk er registrert i et stort antall vannforekomster i Troms. Påvirkningsgraden for størstedelen av disse er registrert som liten. Vannforekomster med registrert stor påvirkningsgrad av avrenning fra jordbruk finner vi i Harstad og Kvæfjord kommuner, mens middels grad av påvirkning er registrert i flere kommuner over hele fylket. Balsfjord kommune peker seg likevel ut med mange vannforekomster der det er registrert middels grad av påvirkning av avrenning fra jordbruk.

Det er behov for gjennomgang og kvalitetssikring av registrerte påvirkninger fra jordbruk. Ved en slik gjennomgang bør kommunene og vannområdene ha en sentral rolle. En gjennomgang vil også kunne avdekke kunnskapsmangel, og bidra til å identifisere vannforekomster der det er behov for å bedre kunnskapen om reelle påvirkninger og effekten av disse.»

4.2.5 Drikkevann - Troms

Fylkesmannen foreslår følgende omtale av drikkevann i tillegg til det som fremgår av høringsdokumentet:

«Registrerte påvirkninger fra drikkevannsforsyning i Troms er dammer og vannuttak, og i noen tilfeller også overføring av vann. Registrert effekt er i hovedsak endret habitat, men dammer kan også skape vandringshinder for fisk og andre vannlevende organismer. Totalt er 116 vannforekomster påvirket som følge av drikkevannsforsyning. Av disse er registrert påvirkningsgrad stor i 13 vannforekomster, middels i 10 vannforekomster, ukjent i tre og liten i øvrige vannforekomster. Stor grad av påvirkning er registrert i innsjømagasin med vannstandsregulering og på elvestrekninger som helt eller delvis blir tørrlagt.

4.2.6 Avløpsvann - Troms

Fylkesmannen foreslår, med utgangspunkt i teksten i høringsdokumentet, noen tilføyelser og presiseringer. Vi foreslår ny ordlyd slik:

«Utslipp av avløpsvann kan føre til økt næringstilførsel og spredning av miljøgifter, bakterier og sykdom.

Vann fra kommunale og spredte avløp er registrert som største påvirkning av vannmiljø i vannregion Troms. Imidlertid er de fleste utslipp i denne gruppen registrert med liten påvirkningsgrad. Noen få kommuner har gjennomført eller igangsatt kartlegging av spredte avløp (forurensningsforskriftens kapittel 12). Her er det trolig mange anlegg som ikke tilfredsstillere renskrav.

Når det gjelder utslipp fra større avløpsrenseanlegg (kapittel 13), har ikke Fylkesmannen oversikt over antall anlegg eller oppfyllelse av renskrav, men signaler fra Miljødirektoratet indikerer at mange av disse anleggene ikke driftes tilfredsstillende. Det er et kommunalt ansvar å følge opp anlegg etter

kapittel 12 og 13. Kommunene kan trekke nytte av erfaringene fra kommuner som har lagt betydelig arbeid på dette feltet og opparbeidet seg solid kompetanse, som for eksempel Tromsø kommune.

Fylkesmannen er konsesjons- og tilsynsmyndighet for de største avløpsrenseanleggene (kapittel 14). I Troms finnes det for tiden 11 slike anlegg. Åtte av disse har utslipp til sjø. Etter å ha dokumentert at resipienten tåler utslippet, har disse fått unntak fra sekundærrensekravet i § 14-8, og skal gjennomgå primærrensing. Ett av anleggene, plassert i Harstad-Salangen vannområde, klarer ikke primærrensekravet på grunn av påslipp fra meieri og slam fra vannrenseanlegg.

Fylkesmannen er i tillegg konsesjons- og tilsynsmyndighet for et større utslipp av prosessavløpsvann, som renses i eget renseanlegg. Per i dag renses ikke prosessavløpsvannet, med resipient i Balsfjord-Karlsøy vannområde, i henhold til krav i utslippstillatelse.

De fleste utslipp i denne gruppen er registrert med liten påvirkningsgrad. Middels grad av påvirkning er registrert i mange vannforekomster med diffuse utslipp fra spredt bebyggelse, i noen vannforekomster med punktutslipp fra renseanlegg innenfor kommunalt myndighetsområde, og to vannforekomster med punktutslipp innen Fylkesmannens myndighetsområde.

Det er behov for gjennomgang og kvalitetssikring av registrerte påvirkninger fra avløpsvann. Ved en slik gjennomgang bør kommunene og vannområdene ha en sentral rolle. En gjennomgang vil også kunne avdekke kunnskapsmangel, og bidra til å identifisere vannforekomster der det er behov for å bedre kunnskapen om reelle påvirkninger og effekten av disse.»

4.2.7 Ukjent kilde - Troms

Påvirkning fra ukjent kilde er ikke omtalt i høringsdokumentet. Fylkesmannen foreslår at følgende beskrivelse av påvirkning fra ukjent kilde tas inn i hovedutfordringer i vannregion Troms:

«I mange vannforekomster i Troms er det registrert påvirkning fra ukjent kilde. At påvirkningen er angitt med ukjent kilde betyr som oftest ikke at kilden er ukjent, men at den tekniske løsningen i Vann-Nett ikke har andre alternativer som passer for registrering av den aktuelle påvirkningen. Ukjent kilde kan derfor regnes som en sekkepost for påvirkninger som ikke passer i andre kategorier.

Det største antallet påvirkninger med ukjent kilde er lagt inn sentralt for 67 vannforekomster der miljøtilstanden var dårligere enn «god» ved godkjenning av gjeldende vannforvaltningsplan (2016-2021), uten at det var registrert tiltak for å bedre situasjonen. Det er nødvendig å gjøre en nærmere vurdering av reelle påvirkninger i disse vannforekomstene, og i noen tilfeller kan det være behov for nærmere undersøkelser i disse vannforekomstene.

Ulike vandringshinder, i hovedsak vandringshinder ved vei, inngår også i gruppen ukjent kilde. Det samme gjør avrenning fra forsvarrets skytefelt.»

4.2.8 Introduserte arter og sykdommer - Troms

Påvirkning fra introduserte arter og sykdommer er ikke omtalt i høringsdokumentet. Fylkesmannen foreslår at følgende beskrivelse av påvirkning fra introduserte arter og sykdommer tas inn i hovedutfordringer i vannregion Troms:

«I Vann-Nett er det registrert påvirkning av introduserte arter i 28 vannforekomster i vannregion Troms. Antall påvirkete vannforekomster er lavt, men utfordringene ved introduserte arter er betydelige.

Lakseparasitten *Gyrodactylus Salaris* er fortsatt registrert som påvirkning i 24 vannforekomster i Storffjord kommune, selv om det i 2015 og 2016 ble det gjennomført rotenonbehandling av smittede vassdrag. Vassdragene er for tiden inne i et friskmeldingsprogram, og kan tidligst friskmeldes i 2021. Om parasitten skulle bli påvist på nytt vil dette være en stor utfordring for vannforvaltningen, både i de smittede vannforekomstene, og som det smittereservoar dette vil utgjøre i hele regionen.

Karpefisken ørekyt er registrert introdusert i en vannforekomst i Tromsø kommune. Opphav til spredningen er ikke kjent.

Påvirkning av kongekrabbe er registrert i tre kystvannforekomster på grensen til Finnmark. Det er imidlertid kjent at kongekrabbe er fanget flere steder i Troms. Kunnskapsgrunnlaget om påvirkning av kongekrabbe i Troms er derfor mangelfullt.

Påvirkning av pukkellaks er så langt ikke lagt inn for noen vannforekomster i Troms.»

4.2.9 Flomvern - Troms

Påvirkning fra flomvern er ikke omtalt i høringsdokumentet. Fylkesmannen foreslår at følgende beskrivelse av påvirkning fra flomvern tas inn i hovedutfordringer i vannregion Troms:

«Flomverk og erosjonssikringer kan endre de økologiske forholdene over hele elveavsnitt ved å øke strømhastigheten og fjerne viktige habitater og leveområder for bunndyr, vannplanter og fisk. Slike sikringstiltak medfører som regel også fjerning eller endring av kantvegetasjon langs vassdrag.

Omfang av flomsikring og erosjonssikring i både større og mindre vassdrag i Troms er betydelig. I [NVE Atlas](#) finnes oversikt over sikringstiltak. I Vann-Nett er stor grad av påvirkning registrert i vannforekomster med omfang av sikringstiltak som har endret hele elveløpet. Middels grad av påvirkning er som hovedregel registrert på strekninger med betydelig omfang av sikringstiltak, men der elveløpet ellers er lite endret. Liten grad av påvirkning er registrert i vannforekomster der kortere strekninger er forebyggt eller sikret på annen måte.»

4.2.10 Kysttransport - Troms

Påvirkning fra kysttransport er ikke omtalt i høringsdokumentet. Fylkesmannen foreslår at følgende beskrivelse av påvirkning fra kysttransport tas inn i hovedutfordringer i vannregion Troms:

«Fysiske strukturer som havneanlegg og moloer kan påvirke de fysiske forholdene gjennom redusert eller endret vannutskiftning og tidevannsstrøm. Mudring kan endre habitat. Utslipp fra havnevirksomhet og diffus avrenning av overvann fra tettsteder medfører utslipp og spredning av forurensning i vannmassene. Forurensning, særlig miljøgifter, binder seg til sjøbunn der det er mye finstoff i sedimentene.

Der det er registrert stor påvirkningsgrad av havneaktivitet skyldes dette i hovedsak fysiske endringer på grunn av havneaktivitet og moloer, men i et par tilfeller også diffus avrenning.»

4.2.11 Industri - Troms

Påvirkning fra industri kommer ikke med i figuren over de 10 største påvirkningsgruppene i Troms. Industripåvirkning har likevel omfang i tilnærmet samme størrelsesorden som flomvern og kysttransport. Effekten av industripåvirkning kan være av vesentlig betydning for økologisk eller kjemisk tilstand. Fylkesmannen mener derfor at det er relevant at omtale av industripåvirkning tas med i Hovedutfordringer i vannregion Troms, på samme måte som i Hovedutfordringer for Finnmark vannregion:

«Utslipp og avrenning av miljøgifter fra landbasert industri som skipsverft og gruvevirksomhet kan føre til forhøyede verdier av miljøgifter i organismer og sjøbunn. Mange av miljøgiftene brytes langsomt ned og finnes derfor i naturen selv om utslippene har opphørt, og kan ha negative effekter på både helse og vannmiljø i et langt perspektiv. Utslipp fra landbasert industri er en av årsakene til at det er mange forurensede havner i vannregionen.

Kystvann registrert med stor påvirkningsgrad av industri i Troms finner vi i Finnfjorden, Harstad og Tromsø.»

4.3 Kommentarer til kapittel 4.4 i vannregion Troms

I kapittel 4.4. – Samfunnsutvikling, planlagt aktivitet og virksomhet savner Fylkesmannen en beskrivelse av betydning dette kan ha for vannforvaltningen fremover, og hvilke utfordringer utvikling og aktivitet kan skape i planarbeidet. Fylkesmannen foreslår at vannregionmyndigheten i Troms, på samme måte som i høringsdokument til hovedutfordringer for Finnmark vannregion, skriver et utfyllende kapittel 4.4 i hovedutfordringer i vannregion Troms.

4.4 Kommentarer til kapittel 5 – Miljømål og unntak i vannregion Troms

I høringsdokumentets kapittel 5.1 mangler figur eller tabell over gjeldende miljømål for sterkt modifiserte vannforekomster.

Tabell 2 på side 25 i kapittel 5.3 lister opp et utvalg av brukerinteresser i vannregion Troms. Fylkesmannen mener at høringsdokumentet hadde tjent på en utdypende beskrivelse av viktige brukerinteresser, og en beskrivelse av konflikter mellom ulike interesser. Selv om dette ikke er presentert i høringsdokumentet, mener vi at det er nødvendig at Vannregionmyndigheten skriver noe om brukerinteresser i endelig dokument om hovedutfordringer i vannregion Troms.

5 Om hovedutfordringer i Finnmark vannregion

Fylkesmannen har bidratt til beskrivelsene av hovedutfordringer i dokumentet for Finnmark vannregion, og vi har derfor mindre behov for å kommentere dette, kontra dokumentet for Troms.

5.1 Kommentarer til kapittel 4.1 i Finnmark vannregion

5.1.1 Ukjent kilde - Finnmark

Under påvirkningstypen «ukjent kilde» nevnes pukkellaks. I den grad pukkellaks er registrert som påvirkning fra ukjent kilde, så er dette snakk om gamle registreringer som må endres i Vann-nett. Påvirkning fra pukkellaks registreres i dag som «Introdusert art – pukkellaks». Når vi har sjekket dette i Vann-nett, så finner vi imidlertid at «ukjent kilde» er brukt der en ser en tydelig bestandsnedgang for naturlig forekommende arter uten at årsaken er kjent.

5.1.2 Fiskeri og akvakultur - Finnmark

Det oppgis at 37 vannforekomster i Finnmark vannregion ikke oppnår god tilstand for kvalitetselementet fisk. Data i Vann-Nett viser at 6 vassdrag (som består av flere vannforekomster) har moderat, dårlig eller svært dårlig tilstand for fisk, på grunn av dokumentert dårlig eller svært dårlig genetisk integritet. Likevel er det ikke registrert stor påvirkning fra rømt fisk for noen av disse vannforekomstene. Sett i lys av karakteriseringsveilederens definisjoner av påvirkningsgrad, fremstår dette som motstridende faktaopplysninger. Fiskeridirektoratet har redegjort for årsaken på

høringskonferansen i Alta 21. mai. Slik vi forstår det har Miljødirektoratet vurdert tilstanden basert på genetiske undersøkelser, mens Fiskeridirektoratet har lagt større vekt på innslag av rømt oppdrettslaks i gytebestandene de siste årene. Etter Fylkesmannens syn er det nødvendig å korrigere måten dette vurderes på – enten tilstanden (Miljødirektoratet) eller påvirkningsgrad (Fiskeridirektoratet). Slik det er nå så har flere vannforekomster en forringet tilstand uten at det er registrert vesentlig påvirkning. Dette gir en logisk brist i databasen.

Lakselus er ikke registrert som en vesentlig påvirkning i Finnmark vannregion. Det er kun påvirkning på atlantisk laks som er vurdert av Mattilsynet. I Finnmark viser de lange tidsseriene med overvåkning av infeksjonsintensitet at laksen i liten grad blir infisert ved utvandring, mens sjøørret og sjørøye kan bli påvirket i større grad. Eksempelvis var det fire sammenhengende år med høy risiko for populasjonsreducerende effekt på sjøørret og sjørøye i Skillefjord i Altafjorden i perioden 2013-2016 (Risikovurdering norsk fiskeoppdrett, 2018). Vi mener dette gir grunnlag for å fokusere på andre arter enn atlantisk laks i påvirkningsanalysen for lakselus.

5.2 Kommentarer til kapittel 5 – Miljømål og unntak i Finnmark vannregion

I høringsdokumentets kapittel 5.1 er det presentert tabell med oversikt over miljømål for sterkt modifiserte vannforekomster i Finnmark vannregion. Antall sterkt modifiserte vannforekomster i denne tabellen samsvarer ikke med reelt antall sterkt modifiserte vannforekomster, som er vist i kapittel 3.3 figur 4.

Med hilsen

Evy Jørgenen (e.f.)
assisterende miljødirektør

Per Olav Aslaksen
seniorrådgiver miljø

Dokumentet er elektronisk godkjent